

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย

Factors That Effect on Working of Thai Older Person

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 5 เมษายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ: 11 เมษายน 2567

ปิยะวัฒน์ เจริญศักดิ์¹

ปัทมพร สุคนธมาน²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย โดยงานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้ชุดข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 43,547 คน การวิเคราะห์ใช้ Probit Regression Model ผลการศึกษาพบว่า การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย อายุ การเข้าร่วมกิจกรรม รายได้ หนี้สิน และความพอใจในภาวะการเงิน ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ ระดับการศึกษา (ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา/ประถมศึกษา และการศึกษาอื่น ๆ) และการออม (การออม 100,000-199,999 บาท และการออม 1,000,000 บาท ขึ้นไป) ไม่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การทำงาน ผู้สูงอายุไทย แรงงานสูงอายุ

¹ นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
email: bank.crk@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
email: pataporn.s@chula.ac.th

Factors That Effect on Working of Thai Older Person

Received: March 12, 2024

Revised: April 5, 2024

Accepted: April 11, 2024

Piyawat Charoensak ¹

Pataporn Sukontamarn ²

Abstract

The purpose of this research was to study factors that affected the functioning of Thai elderly people. This research used a quantitative research method. The researcher used a data set from the Survey of the Elderly Population in Thailand in 2021 of the National Statistical Office, as a research tool the research. The sample of the study was 43,547 people aged 60 years and over. The analysis was the Probit Regression Model. The results of the study found that home ownership Marital status physical health, age, activity participation, income, debt, and satisfaction with financial situation affected the work of Thai elderly people with statistical significance at the .05 level, while the educational level (below primary/primary school level and other education) and savings (savings 100,000 - 199,999 baht and savings 1,000,000 baht or more) did not affect the work of Thai elderly people at .05 level of significance.

Keywords: Working, Thai Older Person, Older Worker

¹ Doctoral Student, Doctor of Philosophy Program in Demography College of population studies Chulalongkorn University

email: bank.crk@gmail.com

² Assoc.Prof.Dr., Program in Demography College of population studies Chulalongkorn University

email: pataporn.s@chula.ac.th

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยในการกลายเป็นสังคมสูงอายุส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เกิดปัญหาการลดลงของจำนวนแรงงาน และแน่นอนว่าย่อมส่งผลไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการศึกษาของ Poplawski-Ribeiro (2020, p. 499) อธิบายว่าแรงงานสูงอายุจะมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นกำลังแรงงานเพื่อทดแทนการลดลงของจำนวนประชากรวัยแรงงานและกลายเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ogawa, Mansor, Lee, Abrigo, Michael and ArisAsian (2021, p. 56) ที่อธิบายถึงแนวทางการปันผลทางประชากรครั้งที่สาม จะถูกสร้างขึ้นจากการใช้ความสามารถในการทำงานที่ยังไม่ได้ใช้ของผู้สูงอายุ ที่มีสุขภาพดีจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมได้ โดยการศึกษาของ อัมภินิ ลากสมบุญรัตน์ (2565, หน้า 23) อธิบายว่าการทำงานของผู้สูงอายุยังช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้สามารถพึ่งพาตนเองและลดภาระการพึ่งพาครอบครัว รวมไปถึงบรรเทาภาระทางการเงินของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการตัดสินใจทำงานของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุขึ้นอยู่กับข้อจำกัดและทางเลือกต่าง ๆ ของผู้สูงอายุแต่ละคน

สำหรับบริบทในประเทศไทย มีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกทำงานของคนในหลายกลุ่มช่วงวัยทำงานและวัยสูงอายุ ซึ่งผลการศึกษาก็แตกต่างกันไป โดยการศึกษาของ อัมภินิ ลากสมบุญรัตน์ (2565, หน้า 20) พบว่า อายุ สถานภาพสมรส หนี้ครัวเรือน ส่งผลให้ผู้สูงอายุเลือกที่จะทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิตยา ชื่นอารมณ์ (2560, หน้า 2); ชโลธร มานะเกษม (2565, หน้า 1); จิรญาดา จันทพล (2564, หน้า 19) ที่อธิบายว่า อายุและรายได้ส่งผลให้ผู้สูงอายุเลือกที่จะทำงาน ในขณะเดียวกัน อัมภินิ ลากสมบุญรัตน์ (2565, หน้า 27) พบว่าการที่อายุมากขึ้นย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุเลือกที่จะไม่ทำงาน ซึ่งการไม่เลือกที่จะทำงานของผู้สูงอายุก็มีปัจจัยด้าน ระดับการศึกษา และลักษณะที่อยู่อาศัย ก็ส่งผลต่อการเลือกทำงานด้วยเช่นกัน

สำหรับบริบทการศึกษาในต่างประเทศ บ้างก็มีปัจจัยที่สอดคล้องกับการศึกษาของประเทศไทย ในขณะที่บางปัจจัยก็เป็นปัจจัยใหม่ที่น่าสนใจ โดยการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัยสูงอายุ Shimizutani (2011, p. 143) ทำการศึกษาผู้สูงอายุที่ประเทศญี่ปุ่น พบว่า ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานหรือไม่ทำงานของผู้สูงอายุ Figueira, Haddad, Gvozdz and Pissinatti (2017, p. 208) ทำการศึกษาผู้สูงอายุที่ประเทศบราซิล พบว่า สถานภาพสมรสไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุ ทั้งนี้มีการศึกษาปัจจัยเรื่องรายได้และสวัสดิการก็พบว่าีผลต่อการตัดสินใจด้วย ทั้งนี้ Coile (2015, p. 853) ศึกษาบริบทผู้สูงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกา และ Borjas (2013, p. 94) พบว่า รายได้ของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการทำงานลดลง ในขณะที่ทางทวีปเอเชีย เช่น ประเทศไต้หวัน การศึกษาของ Chen and Chuang (2012, p. 330) พบว่าหลักประกันทางสังคมส่งผลต่อการตัดสินใจในการทำงาน ผู้สูงอายุที่มีสิทธิสวัสดิการข้าราชการส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการทำงานของผู้สูงอายุลดลง อีกทั้งยังมีปัจจัย ที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาของ Campbell, Ikegami and Gibson (2010, p. 89) พบว่า สภาพแวดล้อมการทำงานในเขตเมืองไม่เหมาะสมกับข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องไปกับการศึกษากลุ่มวัยทำงาน ในประเทศที่อยู่ใกล้กับอ่าวไทย Al-Hendawi,

Thoma Habeeb and Khair (2022, p. 3) พบว่า สิ่งแวดล้อมของสถานที่ทำงานส่งผลต่อการเลือกสมัครทำงานแต่ละงานของวัยทำงาน

ดังนั้นจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย โดยศึกษาในปัจจัยด้านการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย อายุ ระดับการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม รายได้จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากการทำงาน การออม หนี้สิน และความพอใจในภาวะการเงิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตัดสินใจเข้าสู่การทำงานมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

การทำงาน หมายถึง ภาวะการมีงานทำของบุคคลที่ประกอบอาชีพหนึ่งหรือหลายอาชีพก็ได้ ในสถานที่ที่ทำงานหรือธุรกิจใดก็ได้ ในฐานะนายจ้าง ผู้ทำงานส่วนตัว (โดยไม่มีลูกจ้าง) ผู้ช่วยธุรกิจ ในครัวเรือน ลูกจ้าง หรือสมาชิกของการรวมกลุ่มผู้ผลิตรายใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้

ความสุข หมายถึง ภาวะความพึงพอใจต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกันก็ได้ โดยบุคคล จะทำการประเมินภาวะความพึงพอใจของตนเอง ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ความสุขจะเกิดขึ้น และหายไปเมื่อไรก็ได้ขึ้นอยู่กับ การประเมินตนเองของบุคคลและความสุขจะเป็นเครื่องการันตีความรู้สึก ได้เพียงช่วงเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น โดยมีการวัดระดับความสุขโดยใช้ข้อคำถามที่ถามถึงภาพรวมระดับความสุขของบุคคลตลอดช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

มิติด้านประชากรศาสตร์ หมายถึง การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย อายุ ระดับการศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรม ของผู้สูงอายุ

มิติด้านเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ การออม หนี้สิน และความพอใจในภาวะการเงิน ของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการศึกษา ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้ชุดข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ภายใต้โครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 โดยมีวิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง คือ การเลือกผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เท่านั้น ซึ่งได้ผลลัพธ์เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 43,547 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565, หน้า 152-180) โดยคัดเลือกข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จึงคัดเลือกข้อคำถาม ประกอบด้วย 1) การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (รหัสคำถามที่ F39) 2) สถานภาพการสมรส (รหัสคำถามที่ A12) 3) สุขภาพร่างกาย (รหัสคำถามที่ F65) 4) อายุ (รหัสคำถามที่ A5) 5) ระดับการศึกษา (รหัสคำถามที่ A10) 6) การเข้าร่วมกิจกรรม (รหัสคำถามที่ F106) 7) รายได้ (รหัสคำถามที่ F33) 8) การออม (รหัสคำถามที่ F36) 9) หนี้สิน (รหัสคำถามที่ F38) และ 10) ความพอใจในภาวะการเงิน (รหัสคำถามที่ F35)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยใช้รูปแบบของแบบจำลองโพรบิต (probit regression model) โดยประมาณความน่าจะเป็นในการทำงานของผู้สูงอายุ ใช้วิธี OLS (ordinary least squares) โดย แบบจำลองโพรบิตจะเป็นแบบจำลองการอธิบายพฤติกรรมของตัวแปรตามที่มีลักษณะข้อมูลเป็นเชิงคุณภาพ (Greene & Hensher, 2010)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุ ในปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมพบว่า การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย อายุ การเข้าร่วมกิจกรรม รายได้ หนี้สิน และความพอใจในภาวะการเงิน ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย ในขณะที่ ระดับการศึกษา (ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา/ประถมศึกษา และการศึกษาอื่น ๆ) และการออม (การออม 100,000-199,999 บาท และการออม 1,000,000 บาท ขึ้นไป) ไม่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน

ลักษณะประชากร	Coef.	Z	ผล
การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย			
สมาชิกในครอบครัว	-.25279	-10.18	Sig
เพื่อน/เช่าบ้าน/อื่น ๆ	.28827	6.81	Sig
สถานภาพการสมรส			
สมรส	-.19289	-5.55	Sig
หม้าย	-.60607	-16.49	Sig
หย่าหรือแยกกันอยู่	-.31155	-6.22	Sig
สุขภาพร่างกาย			
ดี	-.23367	-5.53	Sig
ปานกลาง	-.47690	-11.08	Sig

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน (ต่อ)

ลักษณะประชากร	Coef.	Z	ผล
สุขภาพร่างกาย			
ไม่ดี	-.83483	-16.34	Sig
ไม่ดีมาก ๆ	-1.66485	-12.40	Sig
อายุ			
อายุ 60 ปีขึ้นไป	-.05865	-45.99	Sig
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา/ประถมศึกษา	-.02711	-0.85	NOT
มัธยมศึกษาตอนต้น	-.30445	-6.58	Sig
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ต่ำกว่าอนุปริญญา/ปวส./ ปวท./อนุปริญญา	-.67353	-15.56	Sig
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	-1.57009	-33.24	Sig
การศึกษาอื่น ๆ	-.27274	-1.20	NOT
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)			
10,000-19,999 บาท	.14317	3.67	Sig
20,000-29,999 บาท	.31883	8.44	Sig
30,000-39,999 บาท	.57555	15.68	Sig
40,000-49,999 บาท	.79370	20.48	Sig
50,000-59,999 บาท	.98741	25.57	Sig
60,000-69,999 บาท	1.10753	27.83	Sig
70,000-99,999 บาท	1.49723	38.73	Sig
100,000-299,999 บาท	1.55965	41.63	Sig
300,000 บาท ขึ้นไป	1.43435	29.38	Sig
การเข้าร่วมกิจกรรม			
การเข้าร่วมกิจกรรม	.12804	8.43	Sig
การออม			
ต่ำกว่า 25,000 บาท	.20799	9.44	Sig
25,000-49,999 บาท	.23803	9.14	Sig
50,000-99,999 บาท	.06634	2.82	Sig
100,000-199,999 บาท	-.03588	-1.32	NOT

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน (ต่อ)

ลักษณะประชากร	Coef.	Z	ผล
การออม			
200,000-399,999 บาท	-.07577	-2.10	Sig
400,000-999,999 บาท	-.19355	-4.55	Sig
1,000,000 บาท ขึ้นไป	-.05164	-0.97	NOT
หนี้สิน			
สมาชิกในครอบครัวมีหนี้	-.66412	-25.66	Sig
ตนเองและสมาชิกในครอบครัวมีหนี้	-.10489	-3.32	Sig
ครัวเรือนนี้ไม่มีหนี้	-.66185	-29.08	Sig
ความพอใจในภาวะการเงิน			
พอใจ	.08122	2.36	Sig
ไม่พอใจ	.14558	3.75	Sig
_cons	3.98924	35.02	Sig

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่า

ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านของเพื่อน เช่าบ้าน หรืออื่น ๆ และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่บ้านของสมาชิกในครอบครัว มีภาวะการทำงานมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีบ้านเป็นของตัวเองหรือคู่สมรส

ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นหม้าย สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่ และผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส มีภาวะการทำงานน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด

ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายในระดับดี ปานกลาง ไม่ดี และไม่ดีมาก ๆ มีภาวะการทำงานน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายในระดับดีมาก

ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีภาวะการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ต่ำกว่าอนุปริญญา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา และระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีภาวะการทำงานน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีการศึกษา และ ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา/ประถมศึกษาและระดับการศึกษาอื่น ๆ มีภาวะการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีการศึกษา

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีภาวะการทำงานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท

ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีภาวะการทำงานมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้สูงอายุที่มีการออมในระดับต่ำกว่า 25,000 บาท ระดับ 25,000-49,999 บาท และระดับ 50,000-99,999 บาท มีภาวะการทำงานมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม และผู้สูงอายุที่มีการออมในระดับ 200,000-399,999 บาท และระดับ 400,000-999,999 บาท มีภาวะการทำงานน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม ในขณะที่ ผู้สูงอายุที่มีการออมในระดับ 100,000-199,999 บาท และระดับ 1,000,000 บาท ขึ้นไป มีภาวะการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม

ผู้สูงอายุที่ภาวะหนี้สินที่แตกต่างกัน มีภาวะการทำงานที่น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ตนเองมีหนี้

ผู้สูงอายุที่ความพอใจในภาวะการเงินที่แตกต่างกัน มีภาวะการทำงานที่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีความพอใจในภาวะการเงินอยู่ในระดับพอใจมาก

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุทำงานมากขึ้น คือ การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยแบบที่อาศัยอยู่กับเพื่อนหรือเช่าบ้านและอื่น ๆ การมีรายได้ (เฉลี่ยต่อปี) ตั้งแต่ 10,000 ขึ้นไป การเข้าร่วมกิจกรรม การออม 0-99,999 บาท ความพอใจในภาวะการเงินในระดับพอใจและไม่พอใจ ทั้งนี้สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุทำงานน้อยลง คือ การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยแบบที่อยู่อาศัยกับสมาชิกในครอบครัว สถานภาพการสมรสแบบที่สมรสแล้ว หม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่ สุขภาพร่างกายระดับดี ปานกลาง ไม่ดี และไม่ดีมาก ๆ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ต่ำกว่าอนุปริญญา ปวส. ปวท. อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี การออมที่ 200,000-999,999 บาท ภาวะหนี้สินของสมาชิกในครอบครัวมีหนี้ ตนเองและสมาชิกในครอบครัวมีหนี้ และครัวเรือนนี้ไม่มีหนี้

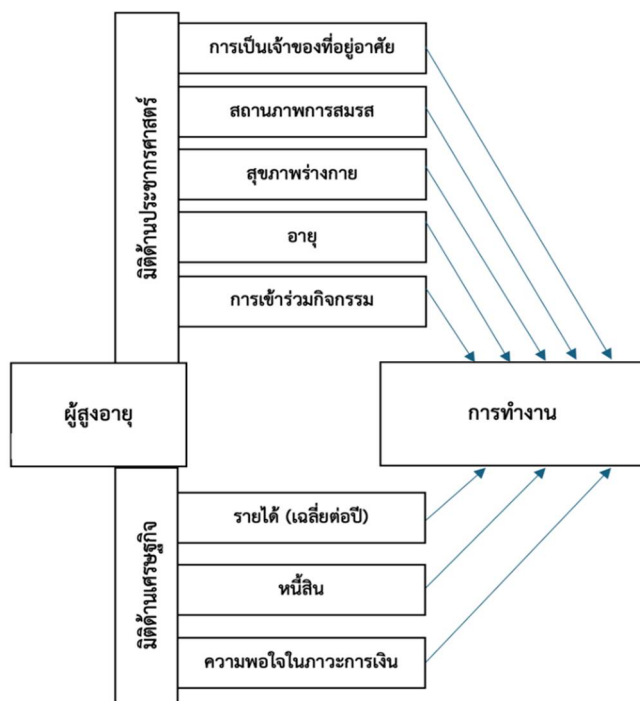
อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า 1) ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นหม้าย สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่ และสมรส มีภาวะการทำงานน้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด สอดคล้องกับการศึกษาของ อัมภินิ ลากสมบุรณ์ดี (2565) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Figueira, Haddad, Gvozdz and Pissinatti (2017) ทำการศึกษาผู้สูงอายุที่ประเทศบราซิล พบว่า สถานภาพสมรสไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุ 2) ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีภาวะการทำงานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ อัมภินิ ลากสมบุรณ์ดี (2565) ที่อธิบายว่าการที่อายุมากขึ้นย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุเลือกที่จะไม่ทำงาน

ในขณะที่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า 1) ผู้สูงอายุที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีภาวะการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติธัช พันธุ์เปรม (2564) แต่ไม่สอดคล้องกับ Shimizutani (2011) ทำการศึกษาผู้สูงอายุที่ประเทศญี่ปุ่น พบว่ารายได้มีผลต่อการตัดสินใจทำงาน และ 2) ผู้สูงอายุที่ภาวะหนี้สินที่แตกต่างกัน มีภาวะการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัมภินิ ลากสมบูรณ์ดี (2565)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุ เป็นการอธิบายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำงานของผู้สูงอายุไทย สำหรับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย อายุ การเข้าร่วมกิจกรรม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า รายได้ หนี้สิน และความพอใจในภาวะการเงิน ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุไทย สามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุ
ที่มา: ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการส่งเสริมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ นโยบายเกี่ยวกับการสมรส การตรวจสุขภาพร่างกาย ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุมาเข้าร่วมกิจกรรม ความมั่นคงทางรายได้ การจัดการหนี้สิน และให้สวัสดิการหรือสร้างความพอใจในภาวะการเงิน ก็จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการทำงานที่เข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมประเด็นการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย ช่วงอายุที่แตกต่าง การเข้าร่วมกิจกรรม รายได้ หนี้สิน และความพอใจในภาวะการเงิน ที่ทำให้ผลการศึกษาสะท้อนเหตุผลเชิงลึกในการทำงานของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม

บรรณานุกรม

- กิตติธัช พันธุ์เปรม. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าทำงานบริษัทค้าปลีก ของ Generation Z ในประเทศไทย. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชโลธร มานะเกษม. (2565). การตัดสินใจเลือกทำงานกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ของบุคลากร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนกลาง. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิรญาดา จันทพล. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่ทำงานของพนักงานองค์กรเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- นิตยา ชื่นอารมณ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกสมัครงานกับบริษัทญี่ปุ่นใน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อัมภินี ลาภสมบุรณ์ดี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 42(3), หน้า 18-33.
- Al-Hendawi, M., Thoma, A.C., Habeeb, M.H., & Khair, S.M. (2022). Emerging Themes on Factors Influencing Career and Employment Decisions: Voices of Individuals with Disabilities from Four Gulf Countries. *Social Sciences*, 11(8), pp. 1-18.
- Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. NY: McGraw-Hill/Irwin.
- Chen, J., & Chuang, C.H. (2012). Phased Retirement for Older Workers in Taiwan. *Journal of Family and Economic Issues*, 33(3), pp. 328-337.
- Coile, C.C. (2015). Economic Determinants of Workers' Retirement Decisions. *Journal of Economic Surveys*, 29(4), 830-853.
- Campbell, J.C., Ikegami, N., & Gibson, M.J. (2010). Lessons from Public Long-term Care Insurance in Germany and Japan. *Health Affairs*, 29(1), pp. 87-95.
- Figueira, D.A.M., Haddad, M.D.C.L., Gvozdz, R., & Pissinatti, P.D.S.C. (2017). Retirement Decision-making Influenced by Family and Work Relationships. *Revista Brasileira de Geriatria e Gerontologia*, 20(2), pp. 206-213.

- Greene, W.H., & Hensher, D.A. (2010). **Modeling Ordered Choices**. New York: Cambridge University Press.
- Ogawa, N., Mansor, N., Lee, S-H, Abrigo, Michael R.M., & ArisAsian, T. (2021). Population Aging and the Three Demographic Dividends in Asia. **Asian Development Review**, 38(1), pp. 32–67.
- Poplawski-Ribeiro, M. (2020). Labour Force Ageing and Productivity Growth. **Applied Economics Letters**, 27(6), pp. 498-502.
- Shimizutani, S. (2011). A New Anatomy of the Retirement Process in Japan. **Japan and the World Economy**, 23(3), pp. 141-152.